

KANTELU

Arvostelette oikeuskanslerille osoittamassanne 7.12.2018 oikeuskanslerivirastoon saapuneeksi kirjatussa kantelussa sosiaali- ja terveysministeriön (STM) hallitusneuvoksen Hufvudstadsbladissa 25.8.2018 julkaistua lausuntoa, jonka mukaan alkoholin etämyynti EU:sta Suomeen on laitonta Suomen lain mukaan sekä hallitusneuvoksen 5.12.2018 Iltalehdessä julkaistua lausuntoa, jonka mukaan ”kukaan ei voi nyt sanoa, että etämyynti on sallittu, eikä että etämyynti on kielletty. Mielestänne kysymyksessä on myös myyjiin kohdistuva laiton uhkaus siltä osin kuin uutisessa on kerrottu hallitusneuvoksen sanoneen, että ”kun tutkinnat alkavat, viisaat lopettavat myynnin välittömästi ja panevat kädet ristiin”.

Arvostelette myös ministeri Annika Saarikon 1.8.2018 STM:n verkkosivuilla julkaistua kolumnia, jossa kerrotaan, mm. että ”tuomion mukaan kaikkien alkoholijuomien rajat ylittävä etämyynti on jo eduskunnan juuri hyväksymän uuden alkoholilain mukaan kiellettyä”.

Katsotte, ettei alkoholijuomien etämyynti EU:sta Suomeen ole kiellettyä. Perustelette näkemystänne perustuslakivaliokunnan alkoholilaista antamalla lausunnolla (PeVL 48/2017 vp), korkeimman oikeuden ja Vaasan hovioikeuden kantelusta ilmenevillä ratkaisuihin sekä EU:n komission 8.10.2018 antamasta lausunnosta ilmenevillä seikoilla.

Kysytte, ovatko hallitusneuvos ja ministeri Saarikko antaneet tarkoituksellisesti väärää tietoa julkisuudessa. Epäilette lisäksi, että STM:n kansliapäällikkö ja ministeri Saarikko ovat menettelleet virheellisesti, koska he eivät ole estäneet etukäteen tai korjanneet hallitusneuvoksen lausuntoja.

RATKAISU

Perustuslain 108 §:n 1 momentin mukaan oikeuskanslerin tehtävänä on valvoa valtioneuvoston ja tasavallan presidentin virkatoimen lainmukaisuutta. Oikeuskanslerin tulee myös valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Tehtävänsä hoitaessaan oikeuskansleri valvoo perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 4 §:n 2 momentin mukaan oikeuskansleri ryhtyy hänelle tehdyn kantelun johdosta niihin toimenpiteisiin, joihin hän katsoo olevan aihetta lain noudattamisen, oikeusturvan tai perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta. Asiassa hankitaan oikeuskanslerin tarpeelliseksi katsoma selvitys.

Korkeimman oikeuden käsiteltävänä olleessa tapauksessa 2018:49 henkilö oli ulkomailla sijaitsevan yhtiön puolesta ja yhtiön tosiasiallista määräysvaltaa käyttävänä myynyt Suomessa asuville yksityishenkilöille alkoholijuomia. Kaupoista oli sovittu yhtiön internetsivuston välityksellä, minkä jälkeen ao. henkilö oli tuonut juomat Suomeen ja toimittanut ne täällä ostajien kohteihin. Tällainen menettely on siis kiellettyä.

Totean ensinnäkin, että kantelussa esillä oleviin kysymyksenasetteluihin liittyviin alkoholilain ja rikoslain säännöksiin liittyy näkemykseni mukaan aitoa tulkinnanvaraisuutta. Olen sosiaali- ja terveysministeriön pyynnöstä antamassani lausunnossa todennut muun ohella, että ”erilaiset tulkinnat siitä, onko alkoholijuomien etämyynti sallittu vai kielletty, perustuvat pitkälti siihen, etteivät alkoholilaissa tai alkoholirikosta koskeissa säännöksissä käytetä kyseistä käsitettä. Alkoholilaissa ja rikoslaissa säädetään sen sijaan maahantuonnista ja myynnistä. Alkoholilain perusteluissa on kuitenkin tuotu esiin myös ”etämyyntiä” koskevia näkökohtia maahantuontia koskevan säännöksen perusteluissa. Lisäksi julkisuudessa on käytetty myös ”etäoston” käsitettä” (lausuntoni 30.11.2018, dnro OKV/94/20/2018).

Edelleen olen lausunnossani todennut, että ”kun korkeimman oikeuden ratkaisu kuitenkin koskee vain tuossa tapauksessa esillä ollutta tapahtumainkulkua, ei voida myöskään todeta, että etämyyntiä koskevat tilanteet olisivat tuossa ratkaisussa tulleet kattavasti käsitellyiksi”. Totesin myös, että ”en voi myöskään oman toimivaltani puitteissa viranomaisten ja tuomioistuinten sijasta ottaa kantaa siihen, millaiset ”variaatiot” erityisesti kuljetuksen järjestämisessä tekevät alkoholijuomien hankkimisesta Suomen rajojen ulkopuolelta joko kiellettyä etämyyntiä tai sallittua etäostoa. Tulkinta kuuluu ao. lainsäädäntöä soveltaville viranomaisille ja viime kädessä tuomioistuimille.”

Kantelussa esiin tuomanne hallitusneuvoksen ja ministeri Saarikon lausumat edustavat käsitykseni mukaan alkoholilainsäädännöstä vastaavan sosiaali- ja terveysministeriön tulkintaa alkoholilain ja rikoslain sisällöstä ja KKO:n em. ratkaisun merkityksestä. Näkemykseni mukaan tällaisen tulkinnan esittäminen ei ole lainvastaista, vaikka toisenlaisiakin tulkintoja voidaan esittää.

Totean kuitenkin, että ministeri Saarikon 1.8.2018 julkaistu kolumni näyttää sisältävän joitain epätarkkoja lausumia, jotka ainakin asiayhteydestään irrotettuna voidaan ymmärtää väärin. Kolumnin mukaan ”tuomion mukaan kaikkien alkoholijuomien rajat ylittävä etämyynti on jo eduskunnan juuri hyväksymän uuden alkoholilain mukaan kiellettyä”. Edelleen kolumnissa todetaan, että ”ulkomaisessa etämyynnissä myyjä hoitaa kuljetuksen ja vastaa veronmaksusta. Tällainen myynti on siis korkeimman oikeuden tuomion mukaan nykyisin kiellettyä, koska vastaavaa myyntiä eivät suomalaisetkaan yrityksen saa harjoittaa.” Kolumni on näiltä osin nähdäkseni varsin laveasti muotoiltu, sillä korkeimman oikeuden tuomio koskee näkemykseni mukaan vain tuossa asiassa esillä ollutta tapahtumainkulkua.

Väärinymmärrysten välttämiseksi tämänkaltaisia luonnehdintoja korkeimman oikeuden tuomion nimenomaisesta sisällöstä olisi nähdäkseni syytä välttää. Tällaisten yksittäisten virkkeiden sisällyttäminen kolumniin ei kuitenkaan ole sellaista menettelyä, joka valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettua lain noudattamisen, oikeusturvan tai perus- ja ihmisoikeuksien noudattamisen näkökulmasta antaisi aihetta toimenpiteisiin.

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

Kanteluun oheistamassanne STM:n verkkosivustolla julkaistussa alkoholijuomien rajat ylittävää etämyyntiä koskevassa kysymyksiä ja vastauksia sisältävässä artikkelissa asia on tarkemmin kuvattu siten, että ”tuomiossa ei ole käsitelty esimerkiksi sellaista toimintaa, jossa ulkomaalainen myyjä ei kuljeta itse, mutta palkkaa työntekijän kuljettamaan alkoholijuomia ostajien kotiin”.

Minulla ei ole käytettävissä olevan aineiston perusteella aihetta epäillä ministeri Saarikon, hallitusneuvoksen tai kansliapäällikön menetelleen lainvastaisesti tai muutoin virheellisesti. Edellä esitetyn johdosta kantelunne ei ole johtanut toimenpiteisiini. Vastaukseni toimitetaan kuitenkin tiedoksi myös STM:öön.

Kirjoituksenne liitteet palautetaan ohessa.

Oikeuskansleri

Tuomas Pöysti

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Laura Pyökäri